

İşçinin Güvensizliği

Elk. Elo. Müh. Murat Kocaman
murat.kocaman@emo.org.tr

“Etkin bir "iş sağlığı ve güvenliği risk yönetim kültürü" için, işletmedeki herkesin bunu benimsemesi, tehlikelerin ve risklerin tanınması ve kontrol edilmesi önemlidir.”

2014 yılı haziran ayı, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında işçiler adına yine ölüm ve acılarla geçti. Daha önceki (EMO İzmir Şubesi Ocak ve Şubat 2014 bültenleri) yazılarımızda 6331 sayılı yasanın ve taşeron uygulamalarının işçilere ölüm ve hak kayıplarından başka da bir şey getirmediğini dile getirmiştik. Her geçen gün, ölümlerin durmak bir tarafa giderek artması ülkemiz emekçileri adına endişelerimizi en üst seviyeye taşımış durumda. Ülkemizdeki işçi ölümlerinin bu hızla devam etmesi halinde, 2011 yılındaki 1700 rakamını geçmesi sürpriz olmayacak.

Ölümlerinin aylara göre dağılımı:

Ay	Sayı	Ay	Sayı
Ocak	87	Nisan	115
Şubat	77	Mayıs	414
Mart	117	Haziran	142

En çok ölümün olduğu Mayıs ayının kendi içindeki dağılımlarına gele-

cek olursak aşağıda sıralayacağımız durum söz konusu.

Yaşa göre dağılım (Mayıs):

Yaş Grubu	Sayı
14 yaş ve altı	1
15-17 yaş arası	1
18-27 yaş arası	71
28-50 yaş arası	210
51 yaş ve üstü	35
96 işçinin yaşı tespit edilememiştir.	

Nedenlerine göre dağılım (Mayıs):

Ölüm nedeni	Sayı
Zehirlenme, Boğulma	304
Trafik, Servis Kazası	29
Ezilme, Göçük	25
Düşme	21
Diğer nedenlerden dolayı (kalp krizi, intihar, saldırı, meslek hastalığı vb.)	20
Elektrik Çarpması	10
Patlama, Yanma	3
Nesne Düşmesi, Çarpması	2

Şehirlere göre (Mayıs); Manisa'da 305; İstanbul'da 12; Adıyaman, Bursa, Kocaeli ve Muğla'da 5; Aydın, Mardin ve Samsun'da 4; Aksaray, Erzurum, Gaziantep, Hatay, Sakarya ve Tekirdağ'da 3; Ankara, Antalya, Bingöl, Çorum, Edirne, Elazığ, Isparta, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Konya, Ordu, Rize ve Zonguldak'ta Aksaray, Erzurum, Gaziantep, Hatay, Sakarya ve

Tekirdağ'da; Adana, Ağrı, Artvin, Bitlis, Burdur, Denizli, Diyarbakır, Giresun, Gümüşhane, Iğdır, Kilis, Mersin, Niğde, Osmaniye, Sivas, Şırnak, Tokat, Yozgat ve İran'da 1'er ölüm yaşandı...

Bu verilerin hepsine tek tek veya bir bütün olarak baktığımızda, her yıl aynı sonuçları tekrar tekrar gördüğümüzü hatırlarız. Biliyoruzki mart ayıyla birlikte tarım ve inşaat alanında üretimin hızlanmaya başlamasıyla beraber işçi ölümleri artmaya başlamakta. Mayıs ve Haziran gibi mevsimlik işçilerin yoğun yer değiştirme yaptığı ve inşaat alanında üretimlerin hızlandığı aylarda ölümler de artmakta. Bu döngü benzer şekilde tekrarlanmakta ve hemen hemen yıl sonuna kadar sürmekte. İşçilerimizin hayatını en çok kaybettiği meslek alanlarındaki kayıplar neredeyse her yıl ve her ay benzer oranda gerçekleşmektedir. En çok ölümün yaşandığı illerin, en çok üretimin yapıldığı metropoller olduğu gerçeği ise değişmemekte. Kısacası ölümün ne yaşı, ne şehri, ne işkolu, ne de nedeni değişiyor. Bu yıl, Soma'da büyük bir katliam yaşandı ve ölümlerimize ölüm kattı. Soma faciasının yaşanmasının tüm sebepleri Cumhurbaşkanlığının 08-06-2011 tarihli maden kazaları raporunun analiz kısmında özetlenmiş. Temel analizlere gelince;

- Çalışmaların ortaya çıkardığı ilk tespit; ülkemizdeki maden işletme-

lerinde karşılaşılabilecek muhtemel bütün riskleri değerlendirerek sistematik tedbirler alınmasını sağlamaya yönelik iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kurulmasında ve dolayısıyla risklerin önceden değerlendirilerek önlenmesinde ciddi eksiklikler bulunduğu. Bu eksiklikler; işverenlerin kaza maliyetlerini azaltıcı önlemlere yeterince önem vermemeleri, donanımlı ve tecrübeli iş güvenliği uzmanı sayısının yetersizliği, risk değerlendirmesinin işyerlerine özel hazırlanması gibi hususları içermektedir.

- Madencilik sektörüne ilişkin kurumsal yapı ile ilgili en önemli sorunlardan birisini; özellikle işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında görev ve yetkilerin net olarak belirlenememiş olması ve hangi konulardan hangi birimin sorumlu olduğunun kapsamlı/tanımlayıcı/işlevsel bir biçimde ortaya konulamamış olması oluşturmaktadır. Maden işletmeleri iş sağlığı ve güvenliği yönünden Çalışma Bakanlığı İş Teftiş Kurulu, proje uygulamaları ve iş güvenliği yönünden Enerji Bakanlığı

İş kollarına göre dağılım (Mayıs)

İş Kolu	Sayı
Madencilik	303
Tarım, Orman	37
İnşaat, Yol	30
Taşımacılık	12
Petro-Kimya, Lastik	4
Metal	4
Konaklama, Eğlence	4
Belediye, Genel İşler	4
Enerji	3
Savunma, Güvenlik	3
Gıda, Şeker	2
Tekstil, Deri	2
Ağaç, Kağıt	2
Ticaret, Büro, Eğitim, Sinema	1
Sağlık, Sosyal Hizmetler	1
İş kolu belirlenemeyen 2 işçi	

Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) tarafından denetlenmektedir. Denetim birimleri arasında işbirliği/koordinasyonun bulunmadığı, ilgili kurumların bünyesindeki denetim birimlerinin, aynı alan ve mevzuada bazen birbirinden farklı idari işlem ve tasarruflarda bulunduğu, bazı maden ocakları uzun süre denetlenmemişken bazı ocakların birkaç gün arayla farklı iki kurumca denetlenebildiği, işletmelerle ilgili güncel veri tabanları bulunmadığından kapalı ocakların denetim programlarına alınabildiği, iş sağlığı ve güvenliği sahasında çok başlılık olarak nitelendirilebilecek bu durumun uygulamada mükerrer veya çelişkili raporun ortaya çıkmasına veya kararların alınmasına yol açabildiği görülmüştür.

- Kazaların nedenleri arasında eğitim eksikliği önemli etkenlerden birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Yürütülen çalışmada; madencilik sektöründe istihdam edilen işçilere yeterli mesleki eğitimin verilmemesi; bu doğrultuda gerekli altyapının oluşturulmadığı; eğitim seviyesi nispeten düşük işçilerin çalıştırıldığı ve işbaşı eğitimi ve hizmet içi eğitim şartının mevzuatta öngörüldüğü ölçüde yerine getirilmediği; işverenlerce eğitimin zaman kaybı ve gereksiz yere katlanılan bir maliyet olarak algılandığı görülmüştür.

- Ayrıca, maden mühendisliği bölümlerinin öğrenci kontenjanlarının ülkenin ihtiyaçları göz önüne alınarak belirlenmesi, maden mühendisliği eğitiminin asgari gerekliliklerinin tespit edilerek eğitim kurumlarının buna göre düzenlenip teçhiz edilmesi ve mühendislik öğrencilerinin staj gibi sorunlarının çözülmesi önemli görülmektedir.

- Etkin bir "iş sağlığı ve güvenliği risk yönetim kültürü" için, işletmedeki herkesin bunu benimsemesi/içselleştirmesi, tehlikeli durumlarda yapıl-

ması gerekenlerin refleks haline dönüştürülmesi, tehlikelerin ve risklerin tanınması ve kontrol edilmesi önemlidir. Kültürel değişim uzun, sabırlı ve sistemli çabaların sonucu olduğundan, bilinçli ve öğretilmiş bir davranışa dönüşen bir iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması, istenilen kültürel anlayış ve davranış alışkanlıklarının benimsenmesi ve yerleşmesi için mesleki eğitim başta olmak üzere, her türlü bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları, sektörün bütün paydaşlarının (kamu hizmet birimleri, üniversiteler, meslek odaları, sendikalar gibi sivil toplum kuruluşları) ortak gayreti ile yürütülmelidir.

Son maddeden sonra açıkçası daha fazla uzatmaya gerek yok sıralamaya sebeplerini. Meslek Odalarının, Sendikaların ve Üniversitelerin arasında olduğu bağımsız ve kamudan yana tavır koyan kurumların dinlenmemesinden dolayı iş cinayetlerinin oluştuğunun bir devlet kurulu tarafından tespit edilmesine rağmen aradan geçen 3 seneye rağmen hiçbir şey yapılmamışsa, bundan dolayı da tek maddede 304 kişi birkaç saatte hayatını kaybediyorsa bunun tek nitelmesi olabilir. Dünyanın neresinde olursa olsun buna "Katliam" denir. Ve buna "Kader" demek, "Bu işin fitratında ölüm var" diyerek bu olayları nitelendirmeye çalışmak insan aklı ve vicdanı ile açıklanamayacak ve tanımlanamayacak bir zavallılıktır. Bunun ülkeye daha çok ölüm getireceği kaygısına rağmen işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında tüm çalışanlara kazasız bir gelecek diliyoruz.

Kaynakça:

- İşçi sağlığı ve iş güvenliği meclisi aylık raporları
- Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu 08/06/2011 tarihli maden kazalarına ilişkin analiz raporu